

Тер өдрмүдин туурмдж тагчкршго

Колчакин, Деникин, Юденичин. Врангелин цагъана гвардин дääсрхгч цергудлää болн газадн орлудин интервенцирин цергудин омнää амән арвалго, джиргълән хармилго ноолддж, комсомольцнр күүн алыг болдж өврм баатр чыгъан, зöргмгән үзүлүхäv.

Комсомолн туурген дääч бääдл-авъяс тогтагч багъ наста багъ мудин нерднй гражданск дääнл туудж арүн кевär хадгылгджана.

Петрограднй комсомолиг бурдägгачирин негнй, Путиловск заводнй багъ наста кдлмшч Василий Алексеев, тöрсчн балгъсан харсдж, уклääс äлгө хортнла гүджрмг кевär ноолдсмн.

Агъшиг харсджасн 10-ч цергин командирмүдин негнй болгч, 22-та герой Николай Рудневин нерн мбнък туурв.

Московск комсомолец Илюша Колодочкин Тöрскән харсджагъад, героичек кевär укв. Шунмгъа, сергльн Илюшд, Омн үзгин фронтд дääлдж йовсн 35-ч Рогожск-Симоновск полкин дääчнр цугъар дурта бääсмн. Дорд үзгин фронтн 3-ч цергин Горнуральск полк äвртä гидг туурмдж үзүлсмн, эн полкин дääчнр нургълдж багъчуд бääсмн. 3-ч цергин реввоенсовет полкд илгән йбралдән нигдж бичсми: „Багъ наста Н-ск Горн полк кевтән геройнр, теднää баатр-зöргмгнй цаглшго ик“.

Нижнй-Новгородин комсомольчин отряд Дорд уагин фронтд геройск кевär дääлдж йовсми, энунд „Зöргм зургъадгч“ гидг нерн шиньгрсмн.

Петроградск самокатчикудин комсомольск рот Юденичин омнää дääллдänd ик туурмдж күүсмн. „Багъчудин коммунистическ союз“ гидг бронепоезд эврәннй зöргм дäv-

рлтсärн врангельск фронтд ончрдж йилгърсмч, терүннй команд кевтән Харьковин комсомольцнрääс болн кдлмшч багъчудас бурдсн бääсмн.

Гражданск дääнää олн зүсн фронтсар комсомольцнр тингддж дääллддж йовчхасми.

Комсомолн дääч туурмдж зугл ганчн фронтд болвердж батрсмн биш. Кесг миньгнй багъ наста зöргм кбвуд-күүкд партизанск отрядмүдт орцад, большевистск нуувчин комитетсин лаалгъвр күүдлж йовчхасми. Крымск комсомольск организацин хаалгънй кесг дääч дилвермүдлär темлгтä. Симферопольд, Керчьд, Севастопольд, Евпаторийд, Феодосийд, Крымин нань чигн балгъсдар комсомольск нуувчин организаци кдлджäчхасми. Комсомольцнрин дääч багмуд, цагъана гвардейцнрин дääнää объектсүр дävрлг кегъад, тагтсиг хамхлад, кдлгинй болн залгълдägинй күүчäд бääчхасми.

1919 жил деникинцнр Одесд эзнътджäsн цагла, балгъснд комсомольцнрин баг дääч тöр күүдäжäsми. Контрразведк тедниг илдкв, нуувчар кдлджäsн 17 багъчуд бärдж туурмд орулгдв. Күүч кевär зоввалдсн бийнй теднää ухан-седкльн уйдсн уга. Теднääс йиснй уклин цааджла харгьулгдв. Тер бийнй, дилверт ицгч теднää иткльн äвдрсн уга. Алгдхиннй омн асхн, багъ наста геройнр туурмääс нигдж бичсми: „...Уклин цааджар засгдсн... йисн коммунистр эврәннй уклин омнк, хагъцлтин мендән уурмүдтән илгädжәнävдн. Укджәнävдн, болв Улан Цергин дилвертää дävрлггär байр кедж, йбралдәнävдн. Коммунизмнй идеал ашднй диллхд илдж, иткджәнävдн“.

Гражданск дääнää фронтд

баатр зöргмгär ноолдсндан комсомол Улан Тугин орденär ачлгдсмн. Эн орден авх збвиг дääлдж авсн улснй—эврәннй халун цусарн мана тугмудиг угъаси, дилверин төлää äрүи зүркнй цокдган уурсн, пролетарск диктатурин дилверин төлää эврәннй джиргълән бгсн, цагъана гвардейцнрин гарла харгъдж уклгнй уйдлт угагъар тосчхасн багъ наста кдлмшчнр болн крестьянмуд бääсмн“.

1920 джилнй октябрь билä. Гражданск дән бола билä. Москвад комсомолн III-ч хург секгдхд, тögлнй гүру, олн äвдркää-күүрнхää билä. Хургин делегатнр шуд окопас ирчхälä, зал дотр салдс брмгүд, матросск бушлатс семру цоохртджала.

Тер цаг күртл комсомолн зерглänd 400 миньгнй кун орчкала. Хургин гол ончнй—багъчудин союзмудин күүцх тöрин тускар келсн Ленинäg бääсмн. Коммунизмääс сургъмдж автн гидж В. И. Ленин багъчудиг дуудла. Ленин нигдж келлää, багъ наста кун болгън. „Багъчудин коммунистическ союзд орхларн, коммунизм тосххд партьд дөнй болх, коммунистическ обществ дедлхд багъ наста үйнрт цугъаралдн дөнй болх тöр даадж авснй тер болджана“.

В. И. Ленинää келсн үг—коммунистическ сургъмдж бглгнää программн документнй болдж гарв. Коммунистическ обществ тосчачнрин шин үйнриг асрдж өсклгнää гол положеньс терунд заалж келгдсмн.

ЗУРГТ: В. И. Ленин комсомолн III-ч хург деер үг келджәнää.

Зурачнр — Б. Иогансон, В. Соколов, Д. Тегин, Н. Файдыш-Крандиевский, Н. Чебаков зурсн зургас.